Модельна навчальна програма
«Математика з елементами фінансової грамотності»
для 11-13 класів допрофільної середньої освіти за професійним спрямуванням спеціальних закладів загальної середньої освіти для здобувачів освіти з порушеннями інтелектуального розвитку
(авт. Демчина О.Д., Лукачук І.Д.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від _____ №_____)

Вступна частина

Не в кількості знань полягає освіта,
а в повному розумінні й
майстерному застосуванні в житті
всього того, що знаєш.
Фрідріх Дістервег

Питання фінансової грамотності людей з особливими освітніми потребами сьогодні актуальне, як ніколи. Орієнтуватись людині з інтелектуальними порушеннями навіть у базових фінансових поняттях – завдання непросте. Досить часто розмова про гроші в колі сім'ї обмежується загальними фразами: «Немає грошей», «Навіщо тобі це потрібно?». В результаті – гроші залишаються для таких молодих людей абстрактним поняттям, які завжди можна просто попросити у батьків і отримати бажане. На сьогоднішній день, фінансова грамотність, як окремий предмет, не викладається в спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах. Оскільки фінансова грамотність напряму пов’язана з математичними знаннями і рахунком, без яких у світі фінансів не можливо обійтись, які у дітей з інтелектуальними порушеннями є нестійкими і потребують систематичного закріплення, то виникла ідея створити курс «Математика з елементами фінансової грамотності» для 11-13 класів допрофільної середньої освіти за професійним спрямуванням для здобувачів освіти з порушенням інтелектуального розвитку в умовах багатопрофільного навчально-реабілітаційного центру, який стане незамінним інструментом, що допоможе молодій людині з інтелектуальними порушеннями створювати своє успішне майбутнє, бути більш усвідомленою та практичною щодо своїх фінансів та прав.

Мета та завдання курсу:

- формування у здобувачів освіти життєві компетентності, як умови їх соціальної інтеграції, здатності застосовувати здобуті навички і знання у практичній життєдіяльності;

- формування соціальної та загальнокультурної компетентностей здобувачів освіти на основі засвоєння ними базових математичних та фінансових знань, а також відпрацювання практичних навичок фінансової та споживчої культури, їх використання у житті;

- формування у здобувачів освіти системи елементарних математичних понять (про натуральне число, кількість, послідовність, натуральний ряд чисел, нуль, звичайні та десяткові дроби, геометричні фігури, іменовані числа тощо) опанування якою дасть їм можливість після закінчення школи адаптуватися до життя у суспільстві;
- набуття усвідомлених практичних обчислювальних навичок, пов'язаних із базовими фінансовими знаннями;
- закріплення та систематизація сформованих умінь розв'язувати прості та складені задачі фінансово-практичного змісту;
- активізувати та стимулювати пізнавальну діяльність, розвивати емоційно-вольову сферу, комунікативні вміння та навички співпраці у дітей з особливими освітніми потребами.
- сприяння психічному і соціальному особистісному розвитку дитини, її становленню як громадянина, що сприяє соціальній адаптації дітей та молоді з особливими освітніми потребами в умовах ринкового середовища;
- випробування соціальних ролей, де можна виявити навички фінансово грамотної поведінки здобувача освіти з інтелектуальними порушеннями;
- роз'яснення користі ведення сімейного бюджету, основних принципів фінансового обліку;
- виховання звички до заощаджень та інвестицій;
- надання правдивої інформації про основні фінансові продукти, за допомогою яких можна реалізувати свої плани;
- популяризація ідеї системного заощадження та збереження коштів заради фінансової стабільності у майбутньому;
- формування основ економічного мислення, що дозволить їм приймати раціональні рішення стосовно розподілу та використання отриманих доходів, сприятиме отриманню навичок заощадження задля примноження власних коштів та задоволення своїх потреб у майбутньому;
- виховання соціально-активної особистості, яка усвідомлює себе як громадянина демократичного суспільства;
- оволодіння навичками колективної праці, що сприяють розвитку міжособистісного спілкування, як основи взаєморозуміння між людьми.

Компетентнісний потенціал навчального курсу «Математика з елементами фінансової грамотності» відповідає компетентнісному потенціалу математичної освітньої галузі, який полягає в тому, щоб:

- поповнювати свій словниковий запас математичними термінами; розуміти і перетворювати тексти математичного змісту рідною мовою;
- досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати;
- оперувати числовою інформацією та геометричними об'єктами на площині;
- застосовувати логічні способи мислення під час розв'язання задач практичного змісту;
- співпрацювати в команді для розв'язання проблеми;
- використовувати математичні методи в життєвих ситуаціях.

Формування життєвої компетентності:

- організаційні навички (опанування раціональними способами організації навчання);
- загально-пізнавальні навички (уміння спостерігати, розмірковувати, запам'ятовувати й відтворювати матеріал); - загально-мовленнєві навички (основні елементи культури слухання і мовлення);
- контрольно-оцінні навички (засвоєння способів перевірки та самоперевірки, оцінювання одержаних результатів).

Характеристика навчального змісту й особливостей його реалізації

Програма курсу «Математика з елементами фінансової грамотності» для 11-13 класів допрофільної середньої освіти за професійним спрямуванням для здобувачів освіти з порушенням інтелектуального розвитку в умовах багатопрофільного навчально-реабілітаційного центру складена на основі базової «Навчальної програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Математика 8-10 класи», укладачів Королько Н.І., доцента кафедри логопедії, Факультету корекційної педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова; Троїцької В.В., вчителя спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 26 м.Київ. Зміст курсу передбачає наступність у розвитку набутих учнями у старших класах теоретичних та практичних математичних знань, вмінь, навичок та їх розширення із дотриманням дидактичних вимог доступності, послідовності, науковості, системності навчання. Він охоплює предметно-змістову та корекційно-розвивальну складові, які нерозривно пов'язані одна з одною.

Матеріал розміщено концентрично з урахуванням змістового матеріалу базової програми та передбачає поглиблення тем. Зміст матеріалу поступово розширюється та доповнюється, що сприяє формуванню знань, умінь і навичок на вищому рівні узагальнення та структурується за такими змістовими лініями: «Числа, арифметичні дії з числами. Величини», «Просторові відношення. Геометричні фігури, тіла», «Арифметичні задачі. Робота з даними» та «Основи фінансової грамотності».

Програма курсу «Математика з елементами фінансової грамотності» для 11-13 класів розрахована на загальну підготовку здобувачів освіти спеціальних навчальних закладів до життя, формування у них ключових життєвих компетентностей, громадянської соціальної та загальнокультурної компетентностей на основі засвоєння ними базових математичних та фінансових знань та відпрацювання практичних навичок фінансової та споживчої культури, їх використання у житті.

Програму подано за табличною структурою, що складається з кількох колонок. У колонці «Зміст навчального матеріалу» подано зміст навчального матеріалу. Колонка «Види навчальної діяльності» подано матеріал щодо видів діяльності які можна здійснювати в процесі навчання. Колонка «Навчальні досягнення учнів» ознайомлює вчителя зі знаннями і вміннями, якими мають оволодіти здобувачі освіти в процесі навчання. У колонці «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи» подано матеріал щодо корекційно-розвиткової роботи.

У програмі подано розподіл матеріалу за класами з визначенням орієнтовної кількості годин на вивчення кожної теми, подається перелік вимог, які пред’являються до знань та вмінь учнів на кінець 11-го, 12-го, 13-го років навчання. Програма курсу орієнтовно розрахована на 280 годин, з яких у 11-му класі – 140 год. (4 години в тиждень), у 12-му класі – 105 год (3 години в тиждень), 13-му класі – 35 год. (1 година в тиждень).

Програма «Математика з елементами фінансової грамотності» може використовуватись вчителями математики та вчителями-дефектологами як основа до інтегрованого курсу математики та фінансової грамотності (із адаптацією змісту, можливістю вибору змісту розділів, тем), як окремий курс чи факультатив інваріантної складової або як програма гурткової роботи базової та допрофільної освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями.

На етапі базової освіти (V–X класи) – основному – учні опановують елементарними математичними теоретичними знаннями, а також набувають практичних вмінь і навичок.

Етап допрофільної освіти (XI - XIII клас) розрахований на закріплення, розширення та поглиблення набутих математичних теоретичних знань і практичних вмінь на попередніх етапах навчання, здобуття елементарних понять та практичних навичок з фінансової грамотності, в ході якої учні використовують набуті математичні знання та практичні вміння і навички.

Оскільки здобувачам освіти з порушенням інтелектуального розвитку для самостійного життя і успішної соціалізації потрібні побутові знання та навички, то в дану програму у кожний розділ включено практикуми, які допоможуть здобувачам освіти розв'язувати задачі фінансово-практичного змісту із моделюванням життєвих ситуацій з використанням соціальних ролей. Такий вид роботи дає змогу не тільки формувати математичні та фінансові поняття, але й має велике корекційно-розвиткове спрямування освітнього процесу. У здобувачів освіти розвиваються вміння аналізувати, порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, доводити, діяти за аналогією, працювати за зразком; виробляються вміння планувати власні дії, самостійно контролювати проміжні та кінцеві результати. Набуті знання з даного розділу стануть у нагоді кожному випускнику спеціальної школи у подальшому житті.

Навчальний матеріал не лише має практичну спрямованість, але є пов'язаним з іншими навчальними предметами, життям, що сприятиме оволодінню здобувачами освіти з інтелектуальними порушеннями професійно-трудовими знаннями і навичками, використанню ними математичних знань у життєвих ситуаціях.

Упродовж усього періоду вивчення курсу «Математика з елементами фінансової грамотності» основоположним принципом освітнього та корекційного процесів є диференціація та індивідуалізація. Лише за умов комплексного вивчення потенційних можливостей кожного учня класу, його психофізичних особливостей та індивідуальних можливостей, доцільного підбору доступних завдань можна досягти ефективності навчального процесу.

Основні показники стану сформованості життєвої компетентності учнів по закінченню курсу:

- здатність розуміти роль математики у пізнанні дійсності;
- здатність користуватися математичною термінологією;
- здатність усвідомлено користуватися обчислювальними прийомами і виконувати арифметичні дії додавання, віднімання, множення, ділення;
- здатність застосовувати обчислювальні навички та досвід вимірювання величин у практичних ситуаціях;
- здатність розв'язувати прості та складені арифметичні задачі практично-фінансового змісту;

- здатність орієнтуватися у просторі та на площині;
- здатність правильно розпоряджатися власними фінансами, планувати свій особистий бюджет і захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо можливостей розширення джерел власних доходів;
- планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень.

Після закінчення навчання курсу здобувачі освіти зможуть оволодіти теоретичними знаннями про базові економічні та правові знання, що сприятимуть формуванню у них важливих для сучасної людини вмінь та навичок.

Реалізовуючи програму прагнемо, щоб діти та молодь з інтелектуальними порушеннями знайшли відповіді на питання: що таке гроші, чому необхідно планувати свої витрати, як правильно розподіляти свій бюджет, які бувають методи накопичення грошей та як планувати витрати. В ході цього курсу діти дізнаються про: особливості накопичення грошей для великої покупки, позики грошей, джерела доходу; що таке кредит та депозит; зменшення ризику накопичення непосильних боргів; можливість вчасно розпізнавати шахрайські схеми «швидкого збагачення» або інші фінансові піраміди; права і обов'язки у фінансових відносинах; фінансові установи та правила поведінки у них. А також, як важливий етап грамотності особистості, усвідомлять чому важливо бути фінансово грамотним та вміти заощаджувати.

Молоді люди є особливо перспективною групою майбутніх учасників економічних відносин. Водночас, ця цільова група має дуже обмежений досвід фінансових операцій, а їх свідомість практично позбавлена традиційних для дорослого населення фінансових стереотипів. Крім того, не всі молоді люди з інтелектуальними порушеннями мають сформований інтерес щодо фінансових питань, а тому, робота з ними потребує особливої уваги.

Основна частина

Програма «Математика з елементами фінансової грамотності»

11 клас – (4 години на тиждень)

Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I семестр			
Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
Виявлення знань та вмінь учнів Утворення, запис і читання чисел в межах 100000 та арифметичні дії з ними. Іменовані числа та дії з ними. Десяткові дроби та арифметичні дії з ними. Діагностична контрольна робота.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ.	***Учні по можливості повинні мати уявлення про:*** числа в межах 100000, іменовані числа та десяткові дроби. ***Учні по можливості повинні вміти:*** виконувати арифметичні дії з цілими та іменованими числами і десятковими дробами.	Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя. Розвивати вміння запам’ятовувати. Розвивати вміння організовувати своє робоче місце.
Нумерація в межах 1000000 Утворення, запис і читання чисел в межах 1000000. Робота з таблицею класів і розрядів. Натуральний ряд чисел. Пряма і зворотна лічба розрядними одиницями і	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних	Учень: утворює, записує і читає числа в межах 100000; розуміє значення цифр у числі; визначає місце числа в натуральному ряді чисел; рахує в прямому і зворотному порядку	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, узагальнювати, доводити. Розвивати вміння самостійно виконувати навчальні завдання.

рівними числовими групами (5, 20, 25, 50, 200, 250, 500, 2000, 5000, 20000, 50000,200000, 500000); Порівняння розрядних одиниць з розрядними числами. Різницеве і кратне порівняння чисел. Найбільше і найменше число кожного класу. Визначення кількості розрядних одиниць і загальної кількості одиниць, десятків, сотень кожного класу в числі. Заокруглення чисел до вказаного розряду. Запис чисел римськими цифрами I-XXX	вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	одиницями і різними числовими групами; порівнює розрядні одиниці і числа сусідніх розрядів; здійснює різницеве і кратне порівняння чисел; визначає найбільше і найменше число кожного класу; визначає кількість розрядних одиниць; заокруглює числа до вказаного розряду; знає і позначає римські числа I-XXX.	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, таблицями.
<u>Додавання і віднімання чисел в межах 1000000</u> Додавання з переходом через розряд в одному і кількох випадках. Назва компонентів. Перевірка додавання додаванням. Переставний закон додавання. Віднімання чисел з переходом через розряд в	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій.	Учень: розв'язує приклади на додавання та віднімання з переходом через розряд в одному і кількох випадках;пояснює розв'язання прикладів; виконує перевірку додавання та віднімання; знає назви компонентів додавання і віднімання,	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя.

одному і кількох випадках. Назва компонентів. Перевірка віднімання. Перевірка додавання відніманням. Знаходження невідомого доданка. Знаходження невідомого зменшуваного. Знаходження невідомого від'ємника	Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	користується ними; знає і користується переставним законом додавання; вміє знаходити невідомий доданок, невідоме зменшуване, невідомий від'ємник	Розвивати вміння запам'ятовувати. Розвивати вміння організовувати своє робоче місце.
<u>Додавання і віднімання іменованих чисел</u> Роздроблення і перетворення іменованих чисел. Одиниці вартості. Монети: 10к, 50 к, 1грн. 2грн, 5 грн, 10 грн. Розмін і заміна. Паперові гроші: 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 грн. Розмін і заміна купюр. Додавання іменованих чисел без перетворення і з послідуючим перетворенням. Віднімання іменованих чисел без роздроблення і з роздробленням	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з	Учень: встановлює співвідношення між одиницями мір; роздроблює і перетворює числа; виконує додавання та віднімання іменованих чисел з роздробленням і перетворенням	Розвивати вміння аналізувати, порівнювати навчальний матеріал, працювати з коментуванням власних дії. Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, таблицями.

	підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи		
Множення і ділення чисел в межах 100000 Множення на одноцифрове число (Всі випадки) Переставний закон множення. Множення на одиницю з нулями та на круглі десятки, сотні, тисячі. Множення на двоцифрове число Ділення на одноцифрове число. Перевірка ділення. Ділення на одиницю з нулями та на круглі десятки, сотні, тисячі. Ділення на двоцифрове число. Перевірка ділення. Знаходження невідомого співмножника. Знаходження невідомого діленого. Знаходження невідомого дільника.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: виконує множення на одноцифрове число; виконує множення на одиницю з нулями та на круглі десятки, сотні, тисячі; знає і користується переставним законом множення; виконує перевірку множення; виконує множення на двоцифрове число; розв'язує приклади і пояснює їх розв'язання. виконує ділення на одноцифрове число і здійснює перевірку; виконує ділення на одиницю з нулями, на круглі десятки, сотні, тисячі; виконує розв'язання прикладів на знаходження невідомого співмножника, невідомого діленого, невідомого дільника.	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, доводити, діяти за аналогією. Розвивати вміння планувати навчальні дії, самостійно контролювати проміжні та кінцеві результати. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: аналізувати, планувати і контролювати власні дії.

<u>Множення і ділення іменованих чисел</u> Множення іменованих чисел на одноцифрове число. Множення іменованих чисел на двоцифрове число. Ділення іменованих чисел на одноцифрове число. Ділення іменованих чисел на двоцифрове число.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: встановлює співвідношення між одиницями мір; роздроблює і перетворює іменовані числа; виконує множення та ділення іменованих чисел на одноцифрове число; розв'язує приклади і пояснює їх розв'язання;	Розвивати вміння порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, доводити, діяти за аналогією.
Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»			
<u>Периметр та площа прямокутника, квадрата</u> Геометричні фігури та їх властивості. Периметр многокутника.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Практична робота на вимірювання та побудову. Робота з підручником.	диференціює геометричні фігури знає і називає елементи геометричних фігур та їх властивості знає міри площі, їх співвідношення;	Розвивати просторові уявлення. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично

Обчислення периметра прямокутника та квадрата. Площа, міри площі. Співвідношення мір площі. Роздроблення та перетворення квадратних мір. Обчислення площі прямокутника та квадрата.	Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	диференціює лінійні та квадратні міри; роздроблює і перетворює квадратні міри; обчислює площу прямокутника та квадрата за формулою;	орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати моторику, збагачувати словник. Розвивати просторові уявлення. Розвивати моторику, збагачувати словник.
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними»			
Розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту на знаходження суми і різниці. Прості та складені задачі про гроші. Розв'язування простих та складених арифметичних задач на збільшення та зменшення числа на деяке число.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах.	Учень: З допомогою вчителя розв'язує прості арифметичні задачі на знаходження суми та різниці, добутку і частки, збільшення числа на деяке число і в декілька разів, зменшення числа на деяке число і в декілька разів;	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, доводити, діяти за аналогією. Розвивати вміння планувати навчальні дії, самостійно

Розв’язування простих та складених арифметичних задач на збільшення та зменшення числа в декілька разів; Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту: ціна, кількість і вартість. Розв'язування сюжетних задач з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок. Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту з обчисленням площ прямокутної і квадратної форми.	Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Розв'язання задач практичного спрямування.	складає короткий запис умови, пояснює розв’язання, записує арифметичну дію, відповідь задачі; розв’язує нескладні текстові математичні задачі, що вимагають використання залежностей між величинами (ціна, кількість і вартість розв'язує сюжетні задачі з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок; розв’язує прості та складені арифметичні задачі на обчислення площі прямокутної і квадратної форми.	контролювати проміжні та кінцеві результати. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: аналізувати, планувати і контролювати власні дії.
Змістова лінія «Основи фінансової грамотності»			

<u>Власний бюджет і фінансове планування</u> Гроші, звідки вони беруться, їх види. Грошові одиниці. Взаємозв'язок і співвідношення між грошовими одиницями (гривня, копійка). Купівельна спроможність грошей, їх функції, вартість у часі. Основні правила користування грошима Дохід. Доходи сім'ї. Зарплата як форма оплати за виконану роботу. Розподіл доходів відповідно до потреб родини. Кишенькові гроші. Коло витрат сім'ї. Видатки (витрати). Обов'язкові витрати. Непередбачувані витрати в житті людини. Необов'язкові витрати сім'ї. Прогнозування сімейних витрат. Планування фінансового життя з використанням	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Виконання вправ та розв'язування завдань, передбачених очікуваними результатами навчання. Робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ. Віртуальна екскурсія в «Музей грошей Національного банку України міні-дослідження: «Елементи захисту паперових грошей»	Учень: розуміє поняття «гроші»; наводить приклади використання різних видів грошей у повсякденному житті; перетворює більші одиниці вартості на менші і навпаки має уявлення про доходи сім'ї; розрізняє поняття доходу і зарплати; наводить приклади доходів своєї сім'ї. має уявлення про витрати та їх види; розрізняє обов'язкові витрати, непередбачувані витрати, необов'язкові витрати; встановлює зв'язок між витратами та потребами людини. має уявлення про планування фінансового життя з використанням наявних можливостей та послідовність розроблення сімейного бюджету.	Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник

наявних можливостей. Поняття сімейного бюджету сім'ї. Послідовність розроблення сімейного фінансового плану. Раціональне споживання родини. Економія. Заощадження і їх доцільність. Бережливе ставлення до придбаних товарів, економне використання води, електроенергії, газу. Економія і добробут. Практикум: «Розрахунок витрат на проведення родинного свята»		має уявлення про заощадження та економію витрат; розуміє значення економії в побуті; дотримується правил економії та ощадливості; оцінює власний внесок у збереження природних ресурсів проводить розрахунок витрат на проведення родинного свята	Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник
II семестр			
Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
Звичайні дроби. Звичайні дроби та їх властивості. Мішані числа та їх перетворення. Додавання дробів з однаковими знаменниками, мішаних чисел.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій.	Учень: має уявлення про утворення звичайного дробу; правильні, неправильні дроби їх перетворення; додає, віднімає звичайні дроби з однаковими знаменниками;	Розвивати елементи логічного мислення. Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань. Розвивати регулюючу та контролюючу функції мовлення.

Віднімання дробів з однаковими знаменниками. Віднімання дробу від 1 та цілого числа. Віднімання мішаних чисел. Знаходження однієї частини від числа. Знаходження кількох частин від числа (діленням числа на знаменник і множенням одержаної частки на чисельник)	Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	віднімає звичайні дроби від 1 , цілого числа; віднімає мішані числа. знаходить одну і кілька частин від числа;	Розвивати вміння доводити, діяти за аналогією. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії.
<u>Десяткові дроби. Додавання та віднімання десяткових дробів</u> Запис і читання десяткових дробів. Скорочення десяткових дробів. Зведення десяткових дробів до спільного знаменника. Вираження іменованого числа десятковим дробом. Вираження десяткового дробу іменованим числом. Порівняння десяткових дробів. Додавання десяткових дробів. (Всі випадки).	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку,	Учень: утворює, читає, записує десятковий дріб; порівнює десяткові дроби; скорочує десяткові дроби; вміє зводити десяткові дроби до спільного знаменника; вміє виражати іменовані числа десятковим дробом і навпаки. вміє додавати та віднімати десяткові дроби; вміє додавати і віднімати іменованих чисел з	Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати навчальний матеріал. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, з коментуванням власних дій. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння

Віднімання десяткових дробів. (Всі випадки). Додавання і віднімання іменованих чисел з попередньою заміною їх на десяткові дроби.	контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	попередньою заміною їх на десяткові дроби. пояснює розв'язання прикладів;	орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник.
<u>Множення і ділення десяткових дробів.</u> Множення десяткових дробів на одиницю з нулями. Збільшення дробу в 10, 100, 1000 разів. Множення десяткових дробів на одноцифрове число. Ділення десяткових дробів на одиницю з нулями. Зменшення дробу в 10, 100, 1000 разів. Ділення десяткових дробів на одноцифрове число, коли цілі діляться без остачі або з остачею. Ділення цілого числа на ціле, коли в частці одержуємо десятковий дріб. Знаходження десяткового дробу від числа.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: вміє множити десяткові дроби на одиницю з нулями; вміє множити десяткові дроби на одноцифрове та двоцифрове число; розв'язує приклади з десятковими дробами. вміє ділити десяткові дроби на одиницю з нулями; вміє зменшувати дріб в 10, 100, 1000 разів; вміє ділити десяткові дроби на одноцифрове число; вміє знаходити десятковий дріб від числа і навпаки; розв'язує приклади з десятковими дробами. розв'язує прості арифметичні задачі на знаходження дробу від	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчального завдання: вміння аналізувати, планувати і контролювати власні дії. Розвивати вміння працювати за зразком, таблицями, з коментуванням практичних дій. Розвивати вміння запам'ятовувати. Розвивати мовлення Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії.

Знаходження числа за його десятковим дробом.		числа й числа за його дробом.	
<u>Відсоток.</u> Поняття про відсоток. запис сотих частин у вигляді звичайного, десяткового дробів та у вигляді відсотків. Заміна десяткових дробів відсотками. Заміна відсотків десятковими дробами. Знаходження 1 % числа. Знаходження кількох відсотків числа. Заміна знаходження відсотків числа, знаходженням частини числа. Знаходження числа за 1 % Знаходження числа за 2%, 5 %, 10 %. Знаходження числа за 20%, 25 %, 50 %. Знаходження відсотків числа та числа за відсотками.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: знає означення «відсоток»; вміє записати числа у відсотках; вміє записати десяткові дроби у вигляді відсотків і навпаки; вміє знаходити один і декілька відсотків числа; вміє знаходити один і декілька відсотків числа; вміє знаходити число за відсотком;	Розвивати елементи логічного мислення. Розвивати вміння працювати за зразком, вказівками вчителя, таблицями. Розвивати вміння самостійно застосовувати правило. Розвивати вміння самостійно виконувати учбові завдання. Вміння аналізувати, планувати, контролювати власну діяльність. Збагачувати словник.
Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»			

<u>Геометричні тіла. Об'єм куба та прямокутного паралелепіпеда</u> Геометричні тіла. Основи, грані, ребра, вершини. Їх властивості. Об'єм. Міри об'єму. Їх визначення. Співставлення їх з лінійними і квадратними мірами. Роздроблення перетворення кубічних мір, користуючись таблицею мір. Обчислення об'єму паралелепіпеда та куба	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Практична робота на вимірювання та побудову. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: диференціює геометричні тіла; знає і називає властивості куба та прямокутного паралелепіпеда вміє користуватися таблицею кубічних мір. роздроблює і перетворює кубічні міри. вміє обчислювати об'єм куба, прямокутного паралелепіпеда.	Розвивати просторові уявлення та просторову орієнтацію. Розвивати моторику. Розвивати мовлення, збагачувати словник Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії.
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними»			
Розв'язування текстових арифметичних задачі на знаходження однієї і кількох частин від числа записаних звичайним дробом. Розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту: ціна, кількість і вартість.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах.	Учень: З допомогою вчителя розв'язує текстові арифметичні задачі на знаходження однієї і кількох частин від числа; складає короткий запис умови, пояснює розв'язання, записує арифметичну дію, відповідь задачі;	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчального завдання: вміння аналізувати, планувати і контролювати власні дії. Розвивати вміння працювати за зразком, таблицями, з

Розв’язування текстових арифметичних задач на знаходження однієї і кількох частин від числа записаних десятковим дробом. Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту на обчислення відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком. Розв'язування сюжетних задачі з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок. Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту з обчисленням	Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Розв'язання задач практичного спрямування.	розв’язує нескладні текстові математичні задачі, що вимагають використання залежностей між величинами (ціна, кількість і вартість розв’язує прості арифметичні задачі на знаходження відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком; розв'язувати сюжетні задачі з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок;	коментуванням практичних дій. Розвивати вміння запам’ятовувати. Розвивати мовлення Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії.

об’єму паралелепіпеда та куба			
Змістова лінія «Основи фінансової грамотності»			
<u>Фінансові установи.</u> Банк як основна фінансова установа. Суть роботи банку. Правила поведінки у фінансових установах Фінансові послуги і їх види. Поняття пластикових карток. Види та основні елементи пластикових карток. Правила користування пластиковою карткою. Типові помилки, що допускають користувачі пластикових карток. Здійснення платежів з допомогою пластикової картки. Поняття електронних платежів. Платіжні інструменти, за допомогою яких здійснюються електронні платежі. Правила, яких слід дотримуватися при здійсненні платежів за	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Виконання вправ та розв’язування завдань, передбачених очікуваними результатами навчання. Робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ. складання та розв’язування життєвих задач «Знайдіть, які фінансові дії є небезпечними в Інтернеті»; складання правил обачливої фінансової	Учень: розуміє поняття «фінансові установи», «банк» має уявлення про суть роботи банку має уявлення про правила поведінки у фінансових установах має уявлення про фінансові послуги і їх види має уявлення про пластикові картки їх види та основні елементи має уявлення про правила користування пластиковою карткою. розуміє поняття «електронні платежі» має уявлення про платіжні інструменти, за допомогою яких здійснюються електронні платежі.	Розвивати практичне орієнтування в оточуючій дійсності. Розвивати прийоми розумової діяльності. Збагачувати словник. Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Збагачувати словник.

допомогою пластикової картки через POS-термінал. Правила здійснення платежів за допомогою пластикової картки в Інтернеті. Електронні гроші, їх переваги і недоліки. Обачлива фінансова поведінка. Фінансова безпека та можливі шляхи її забезпечення Навчально-практична екскурсія у відділення банку	поведінки користування банківською карткою Навчально-практична екскурсія у відділення банку.	має уявлення про правила, яких слід дотримуватися при здійсненні платежів за допомогою пластикової картки через POS-термінал. має уявлення про правила здійснення платежів за допомогою пластикової картки в Інтернеті. Електронні гроші, їх переваги і недоліки. має уявлення про фінансову безпеку та можливі шляхи її забезпечення	Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії.
<u>Повторення вивченого за рік.</u> Нумерація багатоцифрових чисел, арифметичні дії з ними. Арифметичні дії над іменованими числами.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах.	Учень: утворює, записує і читає багатоцифрові числа; рахує в прямому і зворотному порядку одиницями, рівними числовими групами; порівнює розрядні одиниці з розрядними числами, визначає кількість розряднбих одиниць; додає та віднімає, множить та ділить багатоцифрові числа.	Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння

Додавання, віднімання, множення, ділення десяткових дробів. Обчислення периметру та площі прямокутника, квадрата. Обчислення об’єму паралелепіпеда та куба Систематизація і узагальнення знань за рік.	Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, виконання домашньої роботи	здійснює додавання, віднімання іменованих чисел; множить та ділить іменоване число на одноцифрове число. додає, віднімає, множить та ділить десяткові дроби. обчислювати периметр та площу прямокутника, квадрата вміє обчислювати об’єм куба, прямокутного паралелепіпеда.	орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань. Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати навчальний матеріал, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки. Розвивати мовлення, збагачувати словник.

Орієнтовні навчальні досягнення здобувачів освіти по закінченню 11 класу:

- виконують дії додавання та віднімання багатоцифрових чисел в межах 1000000;
- виконують дії множення та ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове та двоцифрове числа;
- виконують дії додавання та віднімання з простими і складеними іменованими числами;
- додають та віднімають дроби з однаковими знаменниками, мішані числа, віднімають дріб від 1 та цілого числа, знаходять одну та кілька частин від числа;
- утворюють, читають, записують, порівнюють та скорочують десяткові дроби;
- виконують дії додавання та віднімання, множення та ділення десяткових дробів;
- записують числа у відсотках, знаходять один і декілька відсотків числа;
- розв’язують прості арифметичні задачі на знаходження результату дії (добутку, частки), на різницеве й кратне порівняння;
- розв’язують складені арифметичні задачі; знають одиниці площі, об’єму, їх позначення, обчислюють площу квадрату, прямокутнику, об’єм кубу, паралелепіпеду.
- повинен засвоїти такі базові категорії, як гроші та їх використання дохід і витрати сім’ї, заощадження та економія витрат;, дотримання правил економії та ощадливості в побут;.

- повинен розуміти суть роботи банку, фінансові послуги і їх види, про пластикові картки та основні їх елементи та про платіжні інструменти, за допомогою яких здійснюються електронні платежі.

Програма «Математика з елементами фінансової грамотності»

12 клас – (3 години на тиждень)

Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
I семестр			
Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
Виявлення знань та вмінь учнів Утворення, запис і читання чисел в межах 1000000 та арифметичні дії з ними. Іменовані числа та дії з ними. Десяткові дроби та арифметичні дії з ними. Діагностична контрольна робота	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ.	***Учні по можливості повинні мати уявлення про:*** числа в межах 1000000, іменовані числа та десяткові дроби. ***Учні по можливості повинні вміти:*** виконувати арифметичні дії з цілими та іменованими числами і десятковими дробами.	Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя. Розвивати вміння запам’ятовувати. Розвивати вміння організовувати своє робоче місце.
Нумерація. Додавання і віднімання багатоцифрових чисел	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок.	Учень: утворює, записує і читає числа в межах 100000;	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати,

Натуральний ряд чисел та 0. Пряма і зворотна лічба розрядними одиницями і рівними числовими групами (5, 20, 25, 50, 200, 250, 500, 2000, 5000, 20000, 50000,200000, 500000); Визначення кількості розрядних одиниць і загальної кількості одиниць, десятків, сотень кожного класу в числі. Заокруглення чисел до вказаного розряду. Додавання з переходом через розряд в одному і кількох випадках. Назва компонентів. Перевірка додавання додаванням. Переставний закон додавання. Віднімання чисел з переходом через розряд в одному і кількох випадках. Назва компонентів. Перевірка віднімання. Знаходження невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника	Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	розуміє значення цифр у числі; визначає місце числа в натуральному ряді чисел; рахує в прямому і зворотному порядку одиницями і різними числовими групами; визначає найбільше і найменше число кожного класу; визначає кількість розрядних одиниць; заокруглює числа до вказаного розряду; розв'язує приклади на додавання та віднімання з переходом через розряд в одному і кількох випадках; пояснює розв'язання прикладів; виконує перевірку додавання та віднімання; знає і користується переставним законом додавання; вміє знаходити невідомий доданок, невідоме зменшуване, невідомий від'ємник.	узагальнювати, доводити. Розвивати вміння самостійно виконувати навчальні завдання. Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, таблицями. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя. Розвивати вміння запам'ятовувати. Розвивати вміння організовувати своє робоче місце. Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань.
<u>Додавання і віднімання іменованих чисел</u>	Повторення термінології. Дидактичні ігри.	Учень:	Розвивати вміння працювати з

Роздроблення і перетворення іменованих чисел. Грошові одиниці. Співвідношення між грошовими одиницями. Гроші, їх види. Грошові одиниці. Взаємозв'язок і співвідношення між грошовими одиницями (гривня, копійка) Додавання і віднімання іменованих чисел.	Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, самостійна робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	встановлює співвідношення між одиницями мір; роздроблює і перетворює числа; виконує додавання та віднімання іменованих чисел з роздробленням і перетворенням	коментуванням власних дії. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, таблицями. Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань.
<u>Множення і ділення багатоцифрових чисел чисел</u> Множення на одноцифрове та двоцифрове числа (Всі випадки) Переставний закон множення. Множення на трицифрове число (легкі випадки) Ділення на одноцифрове число. Перевірка ділення. Ділення на одиницю з нулями та на круглі десятки, сотні, тисячі. Ділення на двоцифрове та трицифрові числа (легкі випадки).	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку,	Учень: виконує множення на одноцифрове числа; виконує ділення на одноцифрове, двоцифрове та трицифрове числа і здійснює перевірку; виконує розв'язання прикладів на знаходження невідомого співмножника, невідомого діленого, невідомого дільника виконує множення та ділення іменованих чисел на одноцифрове число; розв'язує приклади і пояснює їх розв'язання;	Розвивати вміння планувати навчальні дії, самостійно контролювати проміжні та кінцеві результати. Розвивати вміння порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, доводити, діяти за аналогією.

Знаходження невідомого співмножника, діленого і дільника Множення та ділення іменованих чисел на одноцифрове та двоцифрове числа. Практикум: розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту: ціна, кількість і вартість.	контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	розв'язує прості та складені арифметичні задачі.	Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: аналізувати, планувати і контролювати власні дії.
Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»			
<u>Геометричні фігури. Периметр та площа прямокутника, квадрата</u> Геометричні фігури та їх властивості. Периметр многокутника. Обчислення периметра прямокутника та квадрата. Площа, міри площі. Співвідношення мір площі. Роздроблення та перетворення квадратних мір. Обчислення площі прямокутника та квадрата.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Практична робота на вимірювання та побудову. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, пошук інформації в Інтернеті	Учень: диференціює геометричні фігури знає і називає елементи геометричних фігур та їх властивості знає міри площі, їх співвідношення; диференціює лінійні та квадратні міри; роздроблює і перетворює квадратні міри; обчислює площу прямокутника та квадрата за формулою;	Розвивати просторові уявлення. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати моторику, збагачувати словник. Розвивати просторові уявлення. Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати.
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними»			

Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту на знаходження суми і різниці. Прості та складені задачі про гроші. Розв’язування простих та складених арифметичних задач на збільшення та зменшення числа на деяке число. Розв’язування простих та складених арифметичних задач на збільшення та зменшення числа в декілька разів; Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту: ціна, кількість і вартість. Розв'язування сюжетних задач з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок. Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту з обчисленням площ прямокутної і квадратної форми.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Розв'язання задач практичного спрямування.	Учень: З допомогою вчителя розв’язує прості арифметичні задачі на знаходження суми та різниці, добутку і частки, збільшення числа на деяке число і в декілька разів, зменшення числа на деяке число і в декілька разів; складає короткий запис умови, пояснює розв’язання, записує арифметичну дію, відповідь задачі; розв’язує задачі на знаходження ціни, кількості і вартості, розв'язує сюжетні задачі з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок; розв’язує задачі на обчислення площі прямокутної і квадратної форми.	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв’язки, доводити, діяти за аналогією. Розвивати вміння планувати навчальні дії, самостійно контролювати проміжні та кінцеві результати. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: аналізувати, планувати і контролювати власні дії.

Змістова лінія «Основи фінансової грамотності»			
<u>Товарно-грошовий обмін</u> Купівельна спроможність грошей, їх функції, вартість у часі. Основні правила користування грошима. Товари та їх корисність для людини. Товари та їх види. Продовольчі товари і промислові товари. Розв'язування складених задач Ціна, кількість і вартість товару як трійка взаємопов'язаних величин. Ціна, кількість і вартість товару як взаємозв'язані величини в економіці і в математиці. Витрати споживача на придбання товару. Додавання і віднімання іменованих чисел. Витрати, доцільність покупок. Арифметичні дії з іменованими числами на прикладах купівлі і продажу товарів. Порівняння величин витрат. Вимоги до товару. Терміни зберігання харчових продуктів. Міжнародні стандарти розмірів одягу та взуття. Якість товарів. Термін придатності,	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Виконання вправ та розв'язування завдань, передбачених очікуваними результатами навчання. Робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ. Обрахунок місячного бюджету родини та визначення його виду і типу; оцінка власного вкладу у формування бюджету родини; мозковий штурм «Розрахунок витрат на продукти» «Альтернативні варіанти формування доходів і витрат бюджету родини»;	Учень: розуміє поняття «гроші»; використання різних видів грошей у повсякденному житті; перетворює більші одиниці вартості на менші і навпаки; розуміє поняття «товар»; розрізняє поняття «продовольчі товари», «промислові товари»; порівнює корисність товарів; розуміє взаємозв'язок між категоріями: ціна, кількість, вартість товару; наводить приклади формування ціни товару; аналізує характер зміни однієї величини залежно від зміни іншої; має розширене уявлення про витрати споживача; здійснює прості дії з іменованими числами на прикладах купівлі і продажу товарів; наводить приклади витрат на придбання товару.	Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник.

гарантійний термін використання. Особливості, переваги і недоліки продажу товарів: у кредит, за каталогами, інтернет магазином, поштою, у секонд хенді. Практикум: — екскурсія в супермаркет (магазин) моніторинг цін Раціональне споживання родини. Економія. Заощадження і їх доцільність. Бережливе ставлення до придбаних товарів, економне використання води, електроенергії, газу. Економія і добробут. Раціональне харчування, культура харчування, етика харчування Практикум: «Складання денного меню та розрахунок витрат на продукти»	навчальна гра «Бюджет відпочинку: що можна та що не можна»	має уявлення про терміни зберігання харчових продуктів, міжнародні стандарти розмірів одягу та взуття, якість товарів. розуміє поняття «термін придатності», «гарантійний термін використання» має уявлення про особливості, переваги і недоліки продажу товарів: у кредит, за каталогами, інтернет магазином, поштою, у секонд хенді. заощадження та економію витрат; розуміє значення економії в побуті; дотримується правил економії та ощадливості; оцінює власний внесок у збереження природних ресурсів; має уявлення про раціональне харчування, культуру харчування; проводить	Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник.
II семестр			
Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
<u>Звичайні дроби.</u> Звичайні дроби, мішані числа та їх властивості.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання.	Учень: має уявлення про утворення звичайного	Розвивати елементи логічного мислення.

Додавання дробів з однаковими знаменниками, мішаних чисел. Віднімання дробів з однаковими знаменниками. Віднімання дробу від цілого числа. Віднімання мішаних чисел. Знаходження кількох частин від числа (діленням числа на знаменник і множенням одержаної частки на чисельник)	Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	дробу; правильні, неправильні дроби; додає, віднімає звичайні дроби з однаковими знаменниками та мішані числа; віднімає звичайні дроби від 1 , цілого числа; віднімає мішані числа. Учень: знаходить одну і кілька частин від числа;	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань. Розвивати регулюючу та контролюючу функції мовлення. Розвивати вміння доводити, діяти за аналогією.
<u>Десяткові дроби. Додавання та віднімання десяткових дробів</u> Запис і читання десяткових дробів. Скорочення десяткових дробів. Зведення десяткових дробів до спільного знаменника. Вираження іменованого числа десятковим дробом. Вираження десяткового дробу іменованим числом. Порівняння десяткових дробів. Додавання десяткових дробів. (Всі випадки). Віднімання десяткових дробів. (Всі випадки).	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з	Учень: утворює, читає, записує десятковий дріб; порівнює десяткові дроби; скорочує десяткові дроби; вміє зводити десяткові дроби до спільного знаменника; вміє виражати іменовані числа десятковим дробом і навпаки. вміє додавати та віднімати десяткові дроби; вміє додавати і віднімати десяткові дроби та іменовані числа з попередньою заміною їх;	Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати навчальний матеріал. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, з коментуванням власних дій. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник.

Додавання і віднімання іменованих чисел з попередньою заміною їх десятковим дробом. Практикум: розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту на знаходження суми і різниці. Прості та складені задачі про гроші.	підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	пояснює розв'язання прикладів.	
<u>Множення і ділення десяткових дробів.</u> Множення та ділення десяткових дробів на одиницю з нулями. Множення десяткових дробів на одноцифрове число. Ділення десяткових дробів на одноцифрове число, коли цілі діляться без остачі або з остачею. Ділення цілого числа на ціле, коли в частці одержуємо десятковий дріб. Ділення десяткових дробів, коли в частці одержуємо нулі – 0,04 та ін. Знаходження десяткового дробу від числа.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої	Учень: вміє множити і ділити десяткові дроби на одиницю з нулями; вміє множити десяткові дроби на одноцифрове та двоцифрове число; вміє ділити десяткові дроби на одноцифрове число; вміє знаходити десятковий дріб від числа і навпаки; розв'язує приклади з десятковими дробами. розв'язує прості арифметичні задачі на знаходження дробу від числа й числа за його дробом.	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчального завдання: вміння аналізувати, планувати і контролювати власні дії. Розвивати вміння працювати за зразком, таблицями, з коментуванням практичних дій.

Знаходження числа за його десятковим дробом.	роботи		
<u>Відсоток.</u> Відсоток. Запис сотих частин у вигляді звичайного, десяткового дробів та у вигляді відсотків. Знаходження 1 % числа. Знаходження кількох відсотків числа. Заміна знаходження відсотків числа, знаходження частини числа. Знаходження числа за 1 % Знаходження числа за 2%, 5 %, 10 %, 20%, 25 %, 50 %. Практикум: розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту з відсотками	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: знає означення «відсоток»; вміє записати числа у відсотках; вміє записати десяткові дроби у вигляді відсотків і навпаки; вміє знаходити один і декілька відсотків числа; вміє знаходити один і декілька відсотків числа; вміє знаходити число за відсотком; розв'язує прості арифметичні задачі на знаходження відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком;розв'язує складені арифметичні задачі на знаходження відсотків від числа.	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань. Розвивати вміння запам'ятовувати. Розвивати мовлення. Розвивати елементи логічного мислення. Розвивати вміння працювати за зразком, вказівками вчителя, таблицями. Розвивати вміння самостійно виконувати учбові завдання.
Змістова лінія «Просторові відношення. Геометричні фігури»			
<u>Геометричні тіла. Об'єм куба та прямокутного паралелепіпеда</u>	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Практична робота на	Учень: диференціює геометричні тіла;	Розвивати просторові уявлення та просторову орієнтацію.

Геометричні тіла. Основи, грані, ребра, вершини. Їх властивості. Об'єм. Міри об'єму. Їх визначення. Співставлення їх з лінійними і квадратними мірами. Роздроблення, перетворення кубічних мір, користуючись таблицею мір. Обчислення об'єму паралелепіпеда та куба	вимірювання та побудову. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	знає і називає властивості куба та прямокутного паралелепіпеда вміє користуватися таблицею кубічних мір. роздроблює і перетворює кубічні міри. вміє обчислювати об'єм куба, прямокутного паралелепіпеда.	Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати моторику. Розвивати мовлення, збагачувати словник
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними»			
Розв'язування текстових арифметичних задачі на знаходження однієї і кількох частин від числа записаних звичайним дробом. Розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту: ціна, кількість і вартість. Розв'язування текстових арифметичних задачі на знаходження однієї і кількох частин від числа записаних десятковим дробом. Розв'язування прикладних задач фінансово-практичного змісту на обчислення відсотків	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку,	Учень: З допомогою вчителя розв'язує текстові арифметичні задачі на знаходження однієї і кількох частин від числа; складає короткий запис умови, пояснює розв'язання, записує арифметичну дію, відповідь задачі; , що вимагають використання залежностей між величинами (ціна, кількість і вартість розв'язує прості арифметичні задачі на	Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання навчального завдання: вміння аналізувати, планувати і контролювати власні дії. Розвивати вміння працювати за зразком, таблицями, з коментуванням практичних дій. Розвивати вміння запам'ятовувати. Розвивати мовлення

від числа, на знаходження числа за його відсотком. Розв'язування сюжетних задач з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок. Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту з обчисленням об’єму паралелепіпеда та куба	контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Розв'язання задач практичного спрямування.	знаходження відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком; розв'язувати сюжетні задачі з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок;	Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії.
Змістова лінія «Основи фінансової грамотності»			
Основи споживчих знань. Раціональний споживчий вибір. Ми — споживачі. Основні поняття, пов’язанні зі споживчою поведінкою. Споживчий вибір. Процес прийняття рішень. Культура споживання. Правила купівлі продовольчих і непродовольчих товарів. Практикум: — ділова гра «Споживчий кошик»	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Виконання вправ та розв’язування завдань, передбачених очікуваними результатами навчання. Робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: має уявлення про раціональний споживчий вибір має уявлення про культуру споживання має уявлення про правила купівлі продовольчих і непродовольчих товарів застосовує отриману інформацію у практичній роботі	Розвивати практичне орієнтування в оточуючій дійсності. Розвивати прийоми розумової діяльності. Збагачувати словник.

Інформація як чинник споживчого вибору. Джерела інформації. Яка інформація необхідна споживачам, де її знайти і як її аналізувати. «Куточок споживача». Способи доведення інформації до відома споживачів. Реклама як джерело інформації. Практикум практична робота «Аналіз упаковки товару» Чинники, що впливають на раціональний вибір споживача Відмінності у споживанні людей із різним доходом. Відмінності у споживанні різних вікових категорій.. Гендерні особливості споживання. Різниця у споживанні чоловіків і жінок, дівчат і хлопців. Вплив моди, традицій, релігії, культури на споживчий вибір. Порівняння потреб та рівня їх задоволення залежно від місця проживання. Практикум: ділова гра «Споживчий кошик дівчат і хлопців»; Захист прав споживача. Державні органи захисту прав	Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ. робота в групі «Складання правил фінансової поведінки споживача при купівлі певного товару (за вибором)»; коректне ведення навчального діалогу при роботі в парі щодо співробітництва між покупцем і продавцем; навчальна гра «Шкільний ярмарок»;	має уявлення про інформацію необхідну споживачам, де її знайти і як її аналізувати застосовує отриману інформацію у практичній роботі має уявлення про чинники, що впливають на раціональний вибір споживача має уявлення про відмінності у споживанні людей із різними доходом має уявлення про відмінності у споживанні людей різних вікових категорій має уявлення про гендерні особливості споживання застосовує отриману інформацію у практичній роботі має уявлення про державні органи захисту прав споживача, місцеві органи	Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник.

споживача, місцеві органи. Громадські організації захисту прав споживача. Правила та причини звернення до суду. Моральна шкода. Етика та етикет у взаємовідносинах з клієнтом. Практикум: «Складання скарги споживача на недоброякісний товар»		має уявлення про громадські організації захисту прав споживача має уявлення про правила та причини звернення до суду;застосовує отриману інформацію у практичній роботі	
<u>Повторення за рік.</u> Нумерація багатоцифрових чисел, арифметичні дії з ними. Арифметичні дії над іменованими числами. Додавання, віднімання, множення, ділення десяткових дробів. Обчислення периметру та площі прямокутника, квадрата. Обчислення об’єму паралелепіпеда та куба	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні та самостійні роботи, самостійну роботу з підручником,	Учень: утворює, записує і читає багатоцифрові числа; додає та віднімає багатоцифрові числа; множить та ділить багатоцифрові числа. здійснює додавання, віднімання іменованих чисел; множить та ділить іменоване число на одноцифрове число. додає, віднімає десяткові дроби; множить та ділить десяткові дроби. обчислювати периметр та площу прямокутника, квадрата	Розвивати прийоми розумової д Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати навчальний матеріал, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися в способах виконання навчальних завдань.

Систематизація і узагальнення знань за рік.	виконання домашньої роботи	вміє обчислювати об’єм куба, прямокутного паралелепіпеда.	

Орієнтовні навчальні досягнення здобувачів освіти по закінченню 12 класу:

- виконують дії додавання та віднімання багатоцифрових чисел в межах 1000000;
- виконують дії множення та ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове, двоцифрове та трицифрове числа;
- виконують дії додавання та віднімання з простими і складеними іменованими числами;
- додають та віднімають дроби з однаковими знаменниками, мішані числа, віднімають дріб від 1 та цілого числа, знаходять одну та кілька частин від числа;
- утворюють, читають, записують, порівнюють та скорочують десяткові дроби;
- виконують дії додавання та віднімання, множення та ділення десяткових дробів;
- записують числа у відсотках, знаходять один і декілька відсотків числа та знаходять числа за їх відсотками;
- розв’язують прості арифметичні задачі на знаходження результату дії (добутку, частки), на різницеве й кратне порівняння;
- розв’язують складені арифметичні задачі; знають одиниці площі, об’єму, їх позначення, обчислюють площу квадрату, прямокутнику, об’єм кубу, паралелепіпеду.
- повинен розуміти суть поняття «товар»; розрізняти поняття «продовольчі товари», «промислові товари»; порівнювати корисність товарів;
- повинен розуміти взаємозв’язок між категоріями: ціна, кількість, вартість товару;
- повинен засвоїти такі базові категорії, як раціональний споживчий вибір, культура споживання правила купівлі продовольчих і непродовольчих товарів, державні органи захисту прав споживача.

Програма «Математика з елементами фінансової грамотності»

13 клас – (1 години на тиждень)

Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
І семестр			

Змістова лінія «Числа, арифметичні дії з числами. Величини»			
Виявлення знань та вмінь учнів Утворення, запис і читання чисел та багатоцифрових чисел та десяткових дробів в межах 1000000 та арифметичні дії з ними.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій.	***Учні по можливості повинні вміти:*** Виконувати арифметичні дії з багатоцифровими числами, десятковими дробами та іменованими числами.	Розвивати вміння запам'ятовувати. Розвивати вміння самостійно виконувати навчальні завдання.
Цілі числа, десяткові дроби та дії з ними Нумерація. Десятковий запис цілих чисел і десяткових дробів. Додавання і віднімання цілих чисел і десяткових дробів. Назва компонентів. Перевірка додавання відніманням. Переставний закон додавання. Множення та ділення цілих чисел і десяткових дробів (всі випадки). Назва компонентів дій. Переставний закон множення. Перевірка множення діленням. Дії з іменованими числами	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку,пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи	Учень: розв'язує приклади на додавання та віднімання з переходом через розряд в одному і кількох випадках; виконує перевірку додавання та віднімання; знає і користується переставним законом додавання; виконує множення та ділення на одноцифрове, двоцифрове та трицифрове числа; виконує дії з іменованими числами з роздробленням і перетворенням.	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, узагальнювати, доводити. Розвивати вміння орієнтуватися в способах виконання практичних завдань. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, таблицями.
Звичайні дроби.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові	Учень:	Розвивати вміння орієнтуватися в

Види звичайних дробів та їх перетворення. Основна властивість дробу Додавання, віднімання дробів з однаковими знаменниками та мішаних чисел. Множення та ділення звичайних дробів на ціле число Знаходження кількох частин від числа	відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, пошук інформації в Інтернеті	має уявлення про утворення звичайного дробу; правильні, неправильні дроби, їх перетворення; додає, віднімає звичайні дроби з однаковими знаменниками та мішані числа; множить та ділить звичайні дроби на ціле число	способах виконання практичних завдань. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя. Розвивати вміння запам’ятовувати та організовувати своє робоче місце.
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними»			
Розв'язування сюжетних задач з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи. Розв'язання задач практичного спрямування.	Учень: З допомогою вчителя розв'язує сюжетні задачі з реальними даними щодо: використання природних ресурсів, їх збереження та примноження; даних про безпеку і охорону здоров'я; безпеки руху; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення масштабних покупок;	Розвивати вміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати, знаходити причинно-наслідкові зв’язки, доводити, діяти за аналогією. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання
Змістова лінія «Основи фінансової грамотності»			
<u>Банківські послуги: кредити, депозити.</u> Кредит. Види кредитів: споживчі кредити, авто кредити,	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Виконання вправ та розв’язування завдань,	Учень: має уявлення про кредит, види кредитів: споживчі	Розвивати розумову і практичну діяльність учнів.

кредити на житло Споживчий кредит. Принципи та умови споживчого кредитування в Україні. Особливості авто кредитування. Особливості іпотечного кредитування. Захист права споживачів кредитних послуг в Україні Депозит. Банківські депозити. Депозитні операції банків в українському законодавстві. Класифікація банківських депозитів фізичних осіб. Характеристика окремих видів депозитів. Процентна ставка за депозитом. Особливості укладення депозитної угоди. Страхування депозитів. Практикум: Проблемна дискусія «Кредит брати чи ні?»	передбачених очікуваними результатами навчання. Робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ. Гра-симулятор «Заощадження»; фінансово-економічна гра «Життєвий капітал»; фінансово-економічна гра «Cash Flow»; презентація «Кредитна історія»	кредити, авто кредити, кредити на житло має уявлення про депозит; депозитні операції банків в українському законодавстві. працює з інформацією відповідно до поставленого завдання; вчиться систематизувати отриману інформацію, щоб захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо; має уявлення про формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень.	Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання: вміння орієнтуватися, планувати і контролювати власні дії. Збагачувати словник.
<u>Відсоток.</u> Відсоток. Запис сотих частин у вигляді звичайного, десяткового дробів та у вигляді відсотків. Знаходження кількох відсотків числа. Заміна знаходження відсотків числа, знаходження частини числа.	Повторення термінології. Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах.	Учень: знає означення «відсоток»; вміє записати числа у відсотках; вміє знаходити один і декілька відсотків числа; вміє знаходити один і декілька відсотків числа; вміє знаходити число за відсотком;	Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати навчальний матеріал. Розвивати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, з

Знаходження числа за 1 %, 2%, 5 %, 10 %, 20%, 25 %, 50 %.	Індивідуальна робота, пошук інформації в Інтернеті	розв’язує арифметичні задачі на знаходження відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком;	коментуванням власних дій. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання
Діаграми Діаграми та їх види Побудова лінійної діаграми Побудова стопчикової діаграми Побудова кугової діаграми	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Дидактичні ігри. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Робота в парах. Індивідуальна робота, пошук інформації в Інтернеті	Учень: класифікує діаграми за їх видами читає діаграми будує діаграми	Розвивати просторові уявлення та просторову орієнтацію. Розвивати прийоми розумової діяльності.
Змістова лінія «Арифметичні задачі. Робота з даними»			
Розв’язування прикладних задач фінансово-практичного змісту на знаходження відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком	Розв'язання задач практичного спрямування. Колективне (групове) розв’язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота пошук інформації в Інтернеті,	Учень: розв’язує арифметичні задачі на знаходження відсотків від числа, на знаходження числа за його відсотком;	Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання
Господарська діяльність людини Поняття господарської діяльності. Види господарської діяльності у місті та види господарської діяльності у сільській місцевості. Знаходження частини числа на	Вивчення термінології, потрібної для роботи з темою. Виконання вправ та розв’язування завдань, передбачених очікуваними результатами навчання.	Учень: розуміє поняття «господарська діяльність»; розрізняє види господарської діяльності; розуміє утворення частин; визначає кількість певних частин у цілому на	Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати практичне орієнтування в

прикладах господарської діяльності Що потрібно для виробництва товарів. Поняття виробництва. Сировина, праця, знаряддя праці (капітал) як складові виробництва товарів. Кількісні показники величини сировини, матеріалів, необхідних для виготовлення товарів. Порівняння кількісних показників величин. Розрахунок собівартості виробу. Продуктивність праці, виробіток, витрати часу та їх взаємозв'язок. Продуктивність праці, виробіток, витрати часу – взаємозв'язок між величинами (трійки взаємопов'язаних величин). Загальні прийоми розвязування задач на продуктивність праці, виробіток, витрати часу. Зарплата як дохід кожного працюючого. Заробітна плата, її види. Погодинна оплата праці, оплата праці за виконану роботу. Загальні прийоми розв'язування задач про оплату праці	Робота з підручником, пошук інформації в Інтернеті, виконання домашньої роботи Групове обговорення проблемних ситуацій. Виконання інтерактивних вправ. Складання схеми класифікації податків в Україні; Складання та розв'язування життєвих задач щодо розрахунку податку на прибуток.	прикладах господарської діяльності. розуміє поняття «заробітна плата»; розрізняє види заробітної плати; розуміє поняття «продуктивність праці», «виробіток», «витрати часу»; встановлює взаємозв'язок між продуктивністю праці і витратами часу; виховує у собі здатність раціонально використовувати час проводить прості розрахунки і записує розв'язок задач із поясненням на визначення розміру заробітної плати. має уявлення про податки; розуміє необхідність сплати податку як обов'язку кожного; наводить приклади використання податкових надходжень державою.	оточуючій дійсності. Розвивати прийоми розумової діяльності. Збагачувати словник. Розвивати розумову і практичну діяльність учнів. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати мовлення, збагачувати словник. Розвивати прийоми розумової діяльності. Розвивати вміння практично орієнтуватися в оточуючій дійсності. Розвивати вміння самостійно

Податкова освіченість людини. Для чого державі потрібні податки. Податки в історії нашого народу. Податки в житті твоєї сім'ї. Сплата податку – обов'язок кожного.			виконувати практичні завдання
<u>Повторення за рік.</u> Нумерація багатоцифрових чисел, арифметичні дії з ними. Арифметичні дії над іменованими числами. Додавання, віднімання, множення, ділення десяткових дробів. Систематизація і узагальнення знань за рік.	Короткі усні та письмові відповіді на запитання. Усний рахунок. Робота з підручником. Виконання інтерактивних вправ. Колективне (групове) розв'язання проблемних ситуацій. Робота в парах. Індивідуальна робота, яка включає самостійне виконання завдань біля дошки або в зошиті під час уроку, контрольні роботи	Учень: утворює, записує і читає багатоцифрові числа та виконує з ними арифметичні дії; виконує арифметичні дії з іменованих чисел; множить та ділить іменоване число на одноцифрове число. додає, віднімає, множить та ділить десяткові дроби. читає та будує діаграми	Розвивати вміння порівнювати, узагальнювати навчальний матеріал, встановлювати причинно-наслідков і зв'язки. Розвивати вміння самостійно виконувати практичні завдання

Орієнтовні навчальні досягнення здобувачів освіти по закінченню 13 класу:

- виконують дії додавання та віднімання багатоцифрових чисел та десяткових дробів в межах 1000000;
- виконують дії множення та ділення багатоцифрових чисел та десяткових дробів на одноцифрове, двоцифрове та трицифрове числа;
- виконують арифметичні дії з простими і складеними іменованими числами;
- додають та віднімають дроби з однаковими знаменниками, мішані числа, віднімають дріб від 1 та цілого числа, знаходять одну та кілька частин від числа;
- записують числа у відсотках, знаходять один і декілька відсотків числа та знаходять числа за їх відсотками;
- розв'язують прості арифметичні задачі на знаходження результату дії (добутку, частки), на різницеве й кратне порівняння;

- розв’язують складені арифметичні задачі;
- повинен засвоїти такі базові категорії, як кредит, види кредитів; депозит.
- повинен розуміти, як захищатися від фінансових ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо: можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень.
- повинен засвоїти такі базові категорії, як господарська діяльність; заробітна плата; продуктивність праці, виробіток, витрати часу; податки; розуміти необхідність сплати податку

Основні показники стану сформованості математичної компетентності здобувачів освіти по закінченню курсу:

- здатність розуміти роль математики у пізнанні дійсності;
- здатність користуватися математичною термінологією;
- здатність усвідомлено користуватися обчислювальними прийомами і виконувати арифметичні дії додавання, віднімання, множення, ділення;
- здатність застосовувати обчислювальні навички та досвід вимірювання величин у практичних ситуаціях;
- здатність розв’язувати прості та складені арифметичні задачі;
- здатність орієнтуватися у просторі та на площині.

Основні показники стану сформованості життєвої компетентності здобувачів освіти:

- здатність вирішувати життєві завдання;
- здатність використовувати й інтегрувати особистий досвід (зокрема знання, уміння і навички) для вирішення життєвих завдань;
- здатність до соціальної взаємодії, соціальної активності та мобільності, набуття й виконання пов’язаних з ними соціальних ролей;
- здатність спілкуватися рідною мовою, мають уміння й навички, пов’язані з застосуванням засобів комунікації;
- спроможність шукати, опрацьовувати, використовувати й зберігати різноманітну інформацію;
- має уявлення про те, як можна одержувати інформацію з різних джерел, у тому числі з Інтернету;

- здатність правильно розпоряджатися власними фінансами, планувати свій особистий бюджет і захищатися від ризиків, приймати зважені та вірні фінансові рішення щодо можливостей розширення джерел власних доходів; планування і коригування власних видатків; формування особистих фінансових резервів і здійснення заощаджень.
- має навички щодо організації дозвілля;
- виконує заходи особистої гігієни;
- підтримує активний руховий режим;
- має уявлення про раціональне харчування, опір шкідливим звичкам та соціальним явищам;
- вміє діяти, співчувати, розуміти свою причетність до того, що відбувається навколо співрозмовників, у відомих ситуаціях розуміє інших;
- має досвід спілкування та взаємодії, досвід емоційно-ціннісного ставлення до оточуючого світу та до себе;
- усвідомлює власний внесок у спільну роботу;
- має уявлення як використовувати знання, отримані на інших уроках у нестандартних ситуаціях;
- може працювати в команді та ін.

Прикінцева частина

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здійснюється систематично в індивідуальній формі, фронтально шляхом усного та письмового опитування. Оцінювання має бути орієнтованим на:

- очікувані результати навчання на відповідному етапі освітнього процесу;
- ключові компетентності, а саме: вільне володіння державною мовою, математичну компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічну компетентність, інформаційно-комунікаційну компетентність, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, культурну компетентність, підприємливість і фінансову грамотність;
- наскрізні вміння, а саме: читати з розумінням, висловлювати власну думку, критично і системно мислити, логічно обґрунтовувати позицію, діяти творчо, виявляти ініціативу, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, вирішувати проблеми, співпрацювати з іншими.

Основними видами оцінювання результатів навчання здобувачів освіти є: формувальне, поточне, тематичне та підсумкове (семестрове, річне).

Оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку легкого ступеня може здійснюватись бально: 1-9 балів у класах для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку; 1-6 балів у класах для дітей з інтелектуальними порушеннями помірного ступеня

Використані матеріали:

1. Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Математика 8-10 класи, укладачі: Королько Н.І., доцента кафедри логопедії, Факультету корекційної педагогіки та психології НПУ ім. М.П. Драгоманова; Троїцької В.В., вчителя спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 26 м.Київ. – Київ, 2016р.
2. Курс за вибором «Фінансова грамотність». Міністерство освіти і науки України та Інститут модернізації змісту освіти за підтримки та у співпраці з ДВНЗ "Університет банківської справи", Національним банком України, (проектом USAID FINREP –II («Розвиток фінансового сектору») з грудня 2011 - вересень 2019 рр.). Науковий керівник проекту «Фінансова грамотність»: Смовженко Т. С., доктор економічних наук, професор, ректор ДВНЗ "Університет банківської справи".
3. Фінансова грамотність. Навчальний посібник За загальною редакцією доктора економічних наук, професора Т. С. Смовженко. – Київ, 2013р.
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку /навчально-методичний посібник/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко, Н.А. Ярмола та ін.: за ред.: О.В. Чеботарьової. – К., ІСП НАПН України, 2019. – 120 с.